

ต้นตุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/2529

นายชลิตพันธ์ บุญมีสุวรรณ

ศูนย์วิทยพัชรพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิต

ภาควิชาการบัญชี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-487-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013757

๓๑๕๔๖๖๓๔

PRODUCTION COST OF MUNG BEAN SEED OF DEPARTMENT OF AGRICULTURAL
EXTENSION , MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVE IN 1985/1986

Mr Chalitpun Boonmeesuwan

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy

Department of Accountancy

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-568-487-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/2529
โดย   นายชลิตพันธ์ บุญมีสุวรรณ
ภาควิชา   การบัญชี
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ วรชนันจรรย์
รองศาสตราจารย์ วีรวัฒน์ พูลนิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คนบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ไชราภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุภาพร รัตนาภรณ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ วรชนันจรรย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วีรวัฒน์ พูลนิพนธ์)

ชลิตพันธ์ บุญมีสารธรรม : ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/2529 (Production Cost of Mung Bean Seed of Department of Agricultural Extension, Ministry of Agriculture and Cooperative in 1985/1986 Crop Year) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ศรัณย์ วรราชันจรีวิทยา, 105 หน้า

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีคณะขยายพันธุ์พืชซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพสูงสำหรับให้เกษตรกรใช้ในการเพาะปลูก

การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของคณะขยายพันธุ์พืช เริ่มจากเกษตรกรในโครงการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ภายใต้การควบคุมของทางคณะฯ โดยทางคณะฯจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่ได้จากการเพาะปลูกของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเพื่อนำไปผ่านกระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ภายในศูนย์ขยายพันธุ์พืชจนได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดี ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการวิจัยต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการปลูกเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวอุทอง1ของเกษตรกรและต้นทุนการแปรรูปของคณะขยายพันธุ์พืช

ผลจากการศึกษาพบว่าต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวอุทอง1 ของศูนย์ฯ1และศูนย์ฯ4 มีต้นทุนเฉลี่ยต่อกระสอบ (ขนาดความจุ 30 กิโลกรัม) เท่ากับ 428.30 บาท และ 438.39 บาท ตามลำดับ ส่วนต้นทุนการเพาะปลูกของเกษตรกรในโครงการศูนย์ฯ1และศูนย์ฯ4 (คำนวณจากการเฉลี่ยพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด) ปรากฏว่ามีต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 483.27 บาทและ 850.75 บาท ตามลำดับ หรือต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 6.35 บาทและ 7.01 บาท ตามลำดับ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ลักษณะคือ 1.การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านค่าใช้จ่าย-รายได้ของเกษตรกร 2.การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุน 3.การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ 4.การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม 5.การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย

นอกจากนี้จากผลของการศึกษาพบว่า ปัญหาของเกษตรกรในการเพาะปลูกได้แก่ การไม่ยอมรับเอาเทคโนโลยีแบบใหม่มาใช้ในการเพาะปลูก ผลผลิตต่อไร่ต่ำ แหล่งเงินทุนสำหรับใช้ในการเพาะปลูก และปัญหาทางด้านการตลาด แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ คณะขยายพันธุ์พืชควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้ทราบถึงผลดีของการเพาะปลูกแบบใหม่ การใช้วิธีการเพาะปลูกแบบหว่านเพื่อเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร การให้เกษตรกรได้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และการปรับปรุงวิธีการเบิกจ่ายเงินให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาของคณะขยายพันธุ์พืชได้แก่ การขาดแคลนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ การขาดแคลนเมล็ดพันธุ์สำหรับใช้ในการผลิต และการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ควรจะได้มีการจัดหาเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ รัฐบาลควรจะได้มีการสร้างระบบชลประทานเพื่อช่วยให้สามารถเพาะปลูกได้ตลอดปี และควรจะได้มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับความต้องการ การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนของทั้งสองศูนย์ฯนั้นพบว่า ศูนย์ฯ1มีผลตอบแทนสูงกว่าศูนย์ฯ4

ภาควิชา การบัญชี
สาขาวิชา การต้นทุน
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
Tom ...
...

CHALITPUN BOONMEESUWAN : PRODUCTION COST OF MUNG BEAN SEED OF
DEPARTMENT OF AGRICULTURAL EXTENSION , MINISTRY OF AGRICULTURE AND
COOPERATIVE IN 1985/1986 CROP YEAR. THESIS ADVISOR : ASIST. PROF. SARUN
WATTANUTCHARIYA, PHD. 105 PP.

The objective of this thesis is to study the production cost of mung bean seeds under the seeds development program of the Agricultural Extension Department , Ministry of Agriculture and Co-operatives. The program is directly under the responsibility of the Seed Centers whose main function is to produce and supply high yielding seeds to farmers

The high yielding mung bean seeds are produced from seeds cultivated by contracted growers under the Centers's supervision. The Centers buy seeds from contracted growers and process at the Centers in order to obtain high productive mung bean seeds. This thesis aims at studying production cost and return of U-thong1 mung bean seeds of the contract growers and the processing cost of the Seed Centers.

The study indicated that the average processing cost of U-thong1 for Seed Center N01 and N04 are 428.30 Baht and 438.39 Baht per sack (30 kilograms) respectively. Cost of cultivation for farmers at Seed Center N01 and N04 (average cost of cultivation from total area) are averaged at 483.27 Baht and 850.75 Baht per rai or 6.35 Baht and 7.01 Baht per kilogram respectively. The analysis is divided into 5 aspects as follows : 1) the analysis of costs and returns 2) the cost/benefit analysis for farmers 3) the analysis of economic rate of return on investment 4) the analysis of rate of return to farm management and 5) the analysis of the farmers' profit margin.

Results of the study indicated that the major problems of the farmers are the refusal to adopt new technology in cultivation , low productivity per rai, lacking sources of fund , and marketing problem. It is suggested to initiate remedial actions as follows. 1) The Center should inform the farmers on the benefit of new farming technique. 2) Sowing by strewing technique to increase productivity should be introduced. 3) low interest rate loan should be provided to farmers and 4) the existing cash disbursement procedures must be improved to facilitate the payment. The Centers face the problems of inadequate staff, a shortage of seeds supply in producing high yielding seeds, and insufficient budget for the Center's operations. Recommended Solutions are, sufficient number of personnel and adequate operating budget, must be provided for each Center as well as irrigation network for the whole year cultivation. Comparison between the returns of the two Centers shows that Center N01 has higher rate of earnings than Center N04.

ภาควิชา การบัญชี

สาขาวิชา การต้นทุน

ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อ นิสิต *Chalitpun Boonmeesuan* .....

ลายมือชื่อ อาจารย์ที่ปรึกษา *Sarun Wattanutchariya* .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้เพราะได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศัพท์ วรธนัจฉริยา ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและรองศาสตราจารย์ วีรพรรณ พลนิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยให้คำแนะนำ ปรึกษา ช่วยเหลือ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนมาซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านทั้งสองไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สุภาภรณ์ รัตนภรณ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณธนาคารกสิกรไทยจำกัด ที่ได้ให้ทุนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คุณทวี ปลื้มทรัพย์ หัวหน้าศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก และคุณภิรมย์ โล่ห์ชัยยะ หัวหน้าศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัดชัยนาท ที่กรุณาให้ข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ และขอขอบพระคุณ เกษตรกรในเขตตำบลคันทอง ตำบลวังทอง และตำบลวังพิงกุล จังหวัดพิษณุโลก และเกษตรกรในเขตอำเภอตากฟ้า และอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชทั้งสองศูนย์ฯ และทุก ๆ ท่านที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณทุกท่านมาในที่นี้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและผู้สนใจ หรือมีส่วนดีประการใด ผู้เขียนขอมอบให้เป็นสักการะคุณแก่ บิดา มารดา ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณยิ่ง ตลอดจนบรรดาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุกท่านแก่ผู้เขียน

คุณหญิงทศพรพวยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชลิตพันธ์ บุญมีสุวรรณ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญญัตินาม	ฅ
สารบัญญัตินามภาพ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
- ความเป็นมาของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์ในการศึกษา	2
- สมมติฐานในการศึกษา	2
- ขอบเขตของการศึกษา	3
- วิธีการศึกษา	3
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	4
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวและการผลิต เมล็ดพันธุ์ของ ศูนย์ขยายพันธุ์พืช	5
- ลักษณะทั่วไปของถั่วเขียว	5
- ถั่วเขียวพันธุ์อุทอง1	6
- ระยะเวลาในการเพาะปลูก	7
- วิธีการในการเพาะปลูกถั่วเขียว	7
- ความสำคัญของการใช้เมล็ดพันธุ์ดี	8
- คุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์ที่ดี	8
- ประโยชน์ของการใช้เมล็ดพันธุ์ดี	9
- ความแตกต่างระหว่างเมล็ดพืชและเมล็ดพันธุ์	10
- ลำดับขั้นของเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว	10
- การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของศูนย์ขยายพันธุ์พืช	12
- ขั้นตอนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวอุทอง1	12

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว (ต่อ)	
- การปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว.....	14
- การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว.....	16
3. ลักษณะโดยทั่วไปของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการและท้องที่ที่ทำการศึกษ	20
- สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของจังหวัดพิษณุโลก	20
- สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของจังหวัดนครสวรรค์	21
4. ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวอุ้งทอง1.....	23
- ต้นทุนการผลิตของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่1 จังหวัดพิษณุโลก.....	23
- ต้นทุนการผลิตของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่4 จังหวัดชัยนาท.....	30
- ต้นทุนการปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืช.....	37
- ต้นทุนการปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ1.....	38
- ต้นทุนการปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ4.....	46
- การเปรียบเทียบต้นทุนในการเพาะปลูกของเกษตรกรศูนย์ฯ1และศูนย์ฯ4..	53
5. ผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช.....	60
- การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน.....	61
- อัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ1.....	63
- อัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ4.....	68
- การเปรียบเทียบความแตกต่างของผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียว.....	72
- การวิเคราะห์ราคาค่าคุ้มทุนและผลผลิตคุ้มทุน.....	76
6. สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก.....	88
ประวัติผู้เขียน.....	105

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

4.1	ต้นทุนการผลิตของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่1 พิษณุโลก.....	29
4.2	ต้นทุนการผลิตของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่4 ชัยนาท.....	35
4.3	การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตต่อกระสอบของศูนย์ฯ1และศูนย์ฯ4.....	36
4.4	ต้นทุนการทำให้แปลงขยายพันธุ์ถั่วเขียวอุ้งทอง1ของเกษตรกรในจังหวัด พิษณุโลก.....	44
4.5	รายละเอียดค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่และค่าแรงที่เป็นเงินสด เฉลี่ยต่อไร่ของการปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้งทอง1 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529 ของเกษตรกรจังหวัดพิษณุโลก.....	45
4.6	ต้นทุนการทำให้แปลงขยายพันธุ์ถั่วเขียวอุ้งทอง1 ของเกษตรกรในจังหวัด นครสวรรค์.....	51
4.7	รายละเอียดค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่และค่าแรงที่เป็นเงินสด เฉลี่ยต่อไร่ของการปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้งทอง1 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529 ของเกษตรกรจังหวัดนครสวรรค์.....	52
4.8	การเปรียบเทียบต้นทุนการปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้งทอง1 ของเกษตรกรศูนย์ฯ1 และเกษตรกรศูนย์ฯ4 เฉลี่ยต่อไร่ ปีการเพาะปลูก 2528/2529.....	58
4.9	เปรียบเทียบค่าแรงที่ใช้ในการเพาะปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้งทอง1 เฉลี่ยต่อไร่ ของเกษตรกรศูนย์ฯ1และศูนย์ฯ4 ปีการเพาะปลูก 228/2529.....	59
5.1	อัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้งทอง1 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529 ของเกษตรกรศูนย์ฯ1.....	67
5.2	อัตราผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้งทอง1 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529 ของเกษตรกรศูนย์ฯ4.....	71
5.3	การเปรียบเทียบรายได้และต้นทุนการปลูกถั่วเขียวพันธุ์อุ้งทอง1ของเกษตรกร ศูนย์ฯ1และศูนย์ฯ4 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529.....	74
5.4	สรุปการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเพาะปลูกถั่วเขียวของเกษตรกร ศูนย์ฯ1และศูนย์ฯ4 ปีการเพาะปลูกฤดูฝน 2528/2529.....	75

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

3.1	ขั้นตอนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของศูนย์ขยายพันธุ์พืช.....	13
3.2	ขั้นตอนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว.....	17

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย